

A főigazgató beszámolója 2000-ről

Az ARTISJUS működésének jogi alapjai

Az ARTISJUS Magyarországon a legnagyobb – a zenei és irodalmi szerzői jogok körében egyetlen -, az 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban Szt.) 85-92. §-ainak megfelelően működő közös jogkezelő egyesület (1-3. sz. Mellékletek). A Nemzeti Kulturális Örökség minisztere a Magyar Közlöny 2000/10. számában közzétett határozatával vette nyilvántartásba.

Az ARTISJUS Egyesület tagsága a beszámoló összeállításakor 734 fő volt, közülük 487 könnyűzeneszerző és szövegíró, 134 komolyzeneszerző, 97 író, illetve az ilyen műfajokban alkotó személyek jogutódai, továbbá 16 zeneműkiadó volt (4. sz. Melléklet). Az Egyesület a tevékenységi körében emellett a jogszabály értelmében képviseli az összes nem-tag magyarországi zenészerzőt, írókat illetve ezek jogutódait és a zeneműkiadókat is. A tagság feltételei 2000-ben változatlanok voltak: a tagsághoz szükséges éves minimális jogdíjforgalom 20.000,-Ft (komolyzeneszerzők, írók, ezek jogutódai számára) 40.000,-Ft (könnyűzeneszerzők, szövegírók és ezek jogutódai esetében) illetve 100.000,-Ft (zeneműkiadóknak).

A külföldi szerzők képviseletének joga az Szt. 91. § (1) bekezdésén, a közös jogkezelés törvényi kiterjesztésén alapul. Az ARTISJUS e kiterjesztett közös jogkezelését megalapozó miniszteri nyilvántartásba vételének viszont az volt az előfeltétele, hogy a külföldiek tekintetében is (szerződéses alapon) reprezentatív volt. Ezt a bejegyzési feltételt az ARTISJUS folyamatosan teljesíti, hiszen ma már zenei és irodalmi jogokat illetően 74 külföldi szerzői jogvédő társasággal van kölcsönös vagy egyoldalú képviseleti szerződésünk a világ 53 országából (5. sz. Melléklet). 2000-ben a malajziai MACP szerzői jogvédő társasággal kötöttünk képviseleti szerződést.

Megkezdődött a kölcsönös képviseleti szerződéseknek – a jogosításban eljáró szervezetet kijelölő – értelmezése, kiegészítése az ún. on-line (internetes) felhasználás tekintetében. Ilyen kiegészítő megállapodásunk van már az amerikai BMI, a görög AEPI, a holland BUMA, a francia SACEM és az olasz SIAE társaságokkal.

A vezető testületek legfontosabb döntései

Az egyesületi, gazdasági működés szokásos éves alapokmányaira vonatkozó döntéseket a következők szerint hozták meg. Az 1999. évről szóló beszámolót és mérleget az F.B. és a Választmány 11. sz. illetve 19. sz. határozatával, a 2000. és a 2001. évi üzleti terveket a Vezetőség 107. sz., az F.B. 10. és 12. sz. és a Választmány 20. és 22. sz. határozataival fogadták el. A Vezetőség és a Választmány módosította a Szervezeti és Működési Szabályzatot is. (104. ill. 24. sz. hat.). A Vezetőség többször módosította az ARTISJUS Zenei Alapítvány működésére és vagyonkezelésére vonatkozó szabályzatot is (83., 103. és 108. sz. határozatok) és kijelölte az ARTISJUS Zenei Alapítvány munkáját segítő előkészítő bizottságok tagjait (114. sz. és 115. sz. hat.) A Vezetőség újonnan állapította meg az ARTISJUS szerzői kitüntetések (díjak) rendszerét (92. sz. hat.).

Az ARTISJUS-nak a gazdasági környezetet érintő legfontosabb döntései évről évre az általános szerződési feltételeit jelentő Díjszabásai, amelyek 2001-re a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának jóváhagyásával – a Magyar Közlöny 2001/4. számában - jelentek meg (I. 6.-8. mellékletek).

A nyilvános előadási és nyilvánosságához közvetítési jogdíj mértékek az előző évhez képest egészében 8-9 %-kal emelkedtek.

Az igen mérsékelt emelést – ami esetleg az éves infláció alatt marad - az indokolta, hogy az előző évben jórészt külső okok miatt (ÁFA-kulcs változás, az együtt érvényesített előadóművészi és hangfelvétel kiadói díjak emelkedése) összességében a szokásosnál nagyobb terhet rótt a zenefelhasználó partnereinkre.

A nyilvános előadási jogdíjaknál tovább erősítettük a differenciálást. Így a vendéglátó üzletek, szálláshelyek körében míg a négy-ötcsillagos szállodák vendéglátó üzleteinek szerzői jogdíjmértéke 9 %-nál is jobban emelkedett, eddig a legkisebb településeken az alacsonyabb minőségi besorolású üzleteknél – a szállodáknál a férőhelyektől függően – a jogdíj az előző évhez képest egyáltalán nem vagy csak 5-7 %-kal nőtt. Szokás szerint idén is megjelent a Díjszabásban egy-két pontosabban meghatározott zenefelhasználási mód (pl. "egyéb nosztalgiajáratokon felhasznált gépzene").

A Díjszabás IV. fejezete a "nyilvánosságához közvetítésről" az egyidejű továbbközvetítést illetően az ilyen szervezetek két nagy országos érdekképviselői szervével kötött megállapodásokat, keretszerződéseket figyelembe véve készült. A sugárással történő zenefelhasználás jogdíjfeltételei változatlanok. A lehívásos (internetes) hozzáférhetővé tétel egyelőre Magyarországon sem jár azonnali bevétellel, nyereséggel. A korábbiaknál részletesebb ilyen tárgyú díjszabásainkba – IV. Fejezet C) alfejezet – ezért mindenütt jogdíjminimumokat is beiktattunk és magukat a díjmértékeket nem emeltük fel.

A C/1 és C/2 pont világossá teszi, hogy az ARTISJUS az irodalmi művek közül csak a szépirodalmi, nem színpadi művek on-line felhasználásaira ad internetes nyilvánosságához közvetítési szerzői jogi engedélyt, tehát pl. a szakirodalmi cikkekre, lexikonokra, szótárakra nem. A módosítás elméleti alapját az a tény adja, hogy az internetes on-demand irodalmi műfelhasználásoknál a nyilvánosságához közvetítés közös jogkezelési esetköre nem terjedhet ki többre, mint általában (tehát eddig a sugárásnál). Így az ARTISJUS közös jogkezelői tevékenységébe az irodalmi művek közül csak azok tartoznak, amelyek a hagyományos sugárzási-nyilvánosságához közvetítési jogdíj szerint értelmezhetők (éppen ezért a C/3.6.1. pontban példaként felsorolt műfajok is a televízió-szervezetekkel kötött sugárzási szerződésekben "kisjogos" irodalmi műfajként felsoroltak közé tartoznak), tehát amelyeknél a tipikus előadási mód – a hagyományos sugárzás környezetében – a felolvasás, előszóban előadás.

Újdonság Díjszabásunkban az on-line felhasználás körében az ún. értesítési – eltávolítási eljárás (C/3.11.). Az Európai Unió elektronikus kereskedelemről szóló irányelve a tagállamok hatáskörébe utalja a szolgáltatott tartalomért való felelősséggel kapcsolatos részletes eljárási szabályok megállapítását. Ilyen lehet pl. az amerikai szerzői jogi törvénybe a Digital Millennium Copyright Act-tel beiktatott ún. "notice and take down", azaz értesítési-eltávolítási eljárás. Az ARTISJUS szerződéses gyakorlatában szeretné meghonosítani ezt a nemzetközileg is elfogadott eljárást, melynek előnye, hogy egyfelől az internet-szolgáltató (ISP) – bizonyos feltételekkel – mentesül a felelősség alól, ugyanakkor a jogsértést vitató tartalomszolgáltató ellen hatékony jogérvényesítést biztosít. Az eljárás szabályai önmagukért beszélnek. Ügyelnek arra, hogy a hozzáférést biztosító szolgáltatót ne kötelezzék a tartalom-szolgáltató azonosító adatainak továbbítására, ugyanakkor csak abban az esetben kerülhet sor az értesítés nyomán a hozzáférést biztosító szolgáltató által eltávolított tartalom

visszahelyezésére, ha a tartalomszolgáltató valamennyi, a jogérvényesítéshez szükséges azonosító adatának közlése mellett vitatja az eltávolítás jogszerűségét.

A hangfelvétel szerzői jogdíjak – ún. mechanikai jogdíjak – körében az ARTISJUS jogdíj minimumokat állapít meg. Ez olyan jogdíjszabályozó eszköz, amely megszabja a fő szabályként százalékos alapon megállapításra kerülő jogdíj alsó határát, s ily módon csökkenti a szerzői jogosultak díjának felhasználói bevételtől való függését. A hanghordozók inflációs hatásokat is érzékenyen követő fogyasztói árának belső struktúrájában így is csak igen szerény részt képvisel e jogdíjelem. A fenti okokra visszavezethetően a 2001. évi Díjszabás mértéke 10 %-kal magasabb a korábinál. Változatlan viszont a zenefelhasználások többszörözési jogdíja CD-ROM-típusú felhasználásokra.

Új elem a jogdíjközleményben

- a hatályos Szt. által közös jogkezelésbe vont egyéb audiovizuális hordozók jogdíja, melynek mértéke azonos a CD-ROM-ok megkezdett zenei percenkénti jogdíjával, és a nem külön, tehát hangfelvételenként, hanem rendszerint más, terjesztett termékhez kapcsoltan terjesztett hangfelvételek jogdíja;

- a rohamosan terjedő PC-alapú zenegépek merevlemezén tárolt zene felhasználására megállapított jogdíj, ennek mértéke 100 Ft/mű; valamint

- a midi-file-formátum 30 Ft/mű jogdíja.

A Vezetőség a Felosztási Szabályzatot módosító, alakító döntéseivel egyrészt folyamatosan reagál a változó jogdíjforrásokra és zenefelhasználási módokra, másrészt az adatközlési helyzetre, szokásokra. A 100. és 101. sz. határozataival a távbeszélő útján, továbbá PC alapú zenegépbe rögzítéssel és "midi-file" összeállításokkal szolgáltatott illetve felhasznált zene jogdíjbevételei felosztását szabályozta (az ún. üres kazetta jogdíjak módjára).

A 112. sz. vezetőségi határozat a kiterjesztett közös képviselőlet alapján képviseltek számára fontos: 2001. június 1-i hatállyal az ARTISJUS-ban nem tag szerzőknek a kisjogos zeneműveik nyilvántartásba vételekor egyszeri 500 Ft/mű (külföldi mű magyar változata esetén 300 Ft/mű) regisztrációs díjat kell fizetniük.

A jogdíjkövetelések érvényesítése

Az ARTISJUS-nál folytatódott a jogdíjbevételek inflációt meghaladó növekedése, összege az előző évnek 125%-a volt. Ebből az inflációhoz igazított, mintegy 10%-os díjmérték emelésünk csak egy részt magyaráz meg. A többi növekedés indokai: növekszik a kereskedelmi televíziók, rádiók reklámbevétele (ami a zenei jogdíjak számítási alapja), egyre több egyéb gazdálkodó szervezet is egyre több zenét használ, s megjelent néhány új zenefelhasználási mód, így új jogdíjforrás is, például a telefonos várakoztató zene és az audiovizuális művek (filmek) többszörözésének jogdíja (videomechanika). Hatékonyan működik a felhasználásokat országosan követő számítógépes rendszer és a jogdíjigényeket érvényesítő jogi eszközrendszer is. Mégsem hallgatható el, hogy a peres eljárások Budapesten továbbra is évekre elhúzódnak és a végrehajtói szervezet még mindig nem eredményes.

A bevételekről részletesen a mellékelt kimutatások, ábrák szólnak. Valamennyi fő jogdíjnem csoportnál sikeres volt a jogérvényesítés. A nyilvános előadási jogdíjak 20%-kal, a zenei sugárzási

jogdíjak 34%-kal, a kazetta és kábel-tv jogdíjak 61%-kal (!) emelkedtek, így a zenei jogdíjak átlaga 29%-os növekedést mutat. Az "üres kazetta" jogdíjbevétele növekedésben döntő szerepe van az üres írható CD megjelenésének. Az előző évvel szemben most igen sikeresen alakult a beszédett irodalmi jogdíjak összes mennyisége (68%-os többlet). A nyilvános előadási jog tárgyában befizetésre felhívó értesítést kapott vendéglátó- és egyéb üzletek száma 15,5%-kal nőtt 2000-ben. A televíziós jogdíjak növekedésének oka az is, hogy az MTV jelentős részletekkel elkezdte jogdíjadósságának törlesztését is. A telefonos várakoztató ("hold-on") zene jogdíjbevétele várhatóan nőni fog, hiszen tisztáztuk: e körben nem érvényesítünk jogdíjat a nem védett zene felhasználásáért, ha a nem védett jelleget – akár a gyártó igazolásával – valószínűsítik, de természetesen csak akkor, ha a készülékhez nem lehet tetszőleges új, külső zeneforrást csatlakoztatni. Megjegyzendő, hogy az Sztj. szerint a nem védett jelleget nem valószínűsítene hanem bizonyítania kellene a felhasználónak és átalány jellegű jogdíjakkal (mint amilyen pl. a televízió sugárzás, a vendéglátóipari zenélés és a telefon-várakoztató zene jogdíja is) ez sem mentesítene az összes zenefelhasználás tekintetében a jogdíjfizetés alól (hanem csak a bizonyított konkrét műre).

A kábeltelevíziós jogdíjakkal mindmáig rendezetlen a külföldről kódoltan érkező és a kábelhálózat által dekódolt, átkódolt televízió adások ügye; pert folytatunk a két legnagyobb felhasználóval szemben.

A mechanikai jogdíjak 2001-ben 10%-os többletet hoztak. A bevételek 77%-a az ún. BIEM-IFPI típusú tartós együtt működési-elszámolási szerződéssel az ARTISJUS-hoz kapcsolt 15 hangfelvétel kiadótól érkezett. A 23%-os részt tehát a hangfelvételenként kiadói engedélyt kapó ügyfeleink fizették be, 1814 szerződés alapján (az 1999-es szerződésszám 1801 volt). Egy másik összefüggést jellemez, hogy az öt nagy nemzetközi, ún. major hangfelvétel kiadó (BMG, EMI, SONY, UNIVERSAL, WARNER) jogdíjbefizetése az összes jogdíjbevételek 49%-a volt, a "függetleneké" 51%. A nyugat-európai és amerikai piacokon a major-ok részesedése sokkal nagyobb, 80%-on felüli. A major-ok súlya nálunk is nő, mert 1999-ben az említett befizetési részesedésük még csak 37% volt. A zenei "mechanikai" jogosítás egyébként – amint erre már utaltunk – egyre inkább túlterjed a kereskedelmi hanghordozók hagyományos jogosításán.

Ami a külföldről érkező jogdíjakat illeti, ezek összege több év után először nem csökkent, hanem nominálisan (4%-kal) nőtt is.

A beszédett jogdíjak felosztása

A beszédett jogdíjakat a bel- és külföldi jogosultak között 2000-ben is a Felosztási Szabályzat akkor hatályos szövege szerint osztottunk fel.

A felosztás mintegy ötezer magyar jogosult (szerzők, zeneműkiadók, jogutódok) és többtízezer külföldi személy javára történt (az utóbbiaknak mintegy 50 külföldi szerzői jogvédő társaság útján).

A jogdíjfelosztás a művek előfordulási adatai alapján történik (az ún. üres kazetta jogdíj típusú jogdíjakkal a rádió- és a televízióban sugárzott, hangfelvételre felvett művek adatai szerint).

Az éves műelőfordulási adatokat össze kell vetni a saját és a nemzetközi műadattárakban rögzített, a műveken belüli részesedési arányokat is mutató dokumentációval. Az ARTISJUS-hoz 2000-ben 6178 új magyar zeneművet jelentettek be. A magyar zeneműkiadók új eredeti zeneműkiadói szerződéseinek száma 164 volt.

A magyar zeneműkiadók, mint alkiaadók 10.532 katalógus képvisleti szerződést jelentettek az ARTISJUS-nak; az ezekkel átfogott alkiaadói repertoárjuk (tehát amelynek magyarországi felhasználása esetén a jogdíj egy része nekik jár) több millió művet fog át. Az alkiaadók többsége ezeket a műveket, műadatokat ma már CD-ROM-on jelenti be. Az adatok naprakész nyilvántartása komoly szellemi és anyagi erőfeszítések megtételére kényszerítik az Egyesületet. Az elmúlt évben a dokumentációs munka megsegítésére nagy lépést tettünk előre az ún. háttéradatbázis, a HAB kifejlesztésével. A használatot illetően az első fázisnál tartunk, de már most biztos, hogy a HAB által nyújtott lehetőségek várhatóan megsokszorozzák a Dokumentáció teljesítményét az adatátviteli lehetőségek megteremtésével.

A HAB sikeres működésének egyik alapfeltétele a zeneműkiadók aktív közreműködése oly módon, hogy az ARTISJUS adatbázisának megfelelő formátumban rendelkezésünkre bocsátják az általuk képviselt repertoár azon részét, mely a legnagyobb eséllyel fordul elő Magyarországon, és a felhasználói műsorokban nagy valószínűséggel szerepelnek. Ezek az adatok különböző számítógépes szűréseken mennek át, megtörténik az összehasonlítás az ARTISJUS "éles" adatbázisával, és egy alapos analízis eredményeként áll elő a HAB. Ez a segédadatbázis jelenlegi állapotában a műfelhasználáshoz kapcsolódó egyedi, "kézi" adattisztázást és átemelést tesz lehetővé.

Visszatérve az érkező műelőfordulási adatokra: 2000-ben már 22 kereskedelmi rádiótól kaptuk elektronikus adathordozón a sugárzott művek címét, szerzőinek nevét. A XXI. században indokolt s elvárható lenne ez valamennyi elektronikus média, így a közszolgálati rádiók és televíziók esetében is. Az ARTISJUS ehhez technikai segítséget ad. A felhasznált művek, műisméltések száma rohamosan nő: 2000-ben a nyilvános előadás és a sugárzás körében mintegy 170 ezer (1999-ben: 120 ezer) mű összesen mintegy 1,8 millió (1999-ben: 1,5 millió) előfordulási adatait rögzítettük. A filmzenei jogdíjfelosztásban 21.637 film vett részt (tavaly 18.187).

A műsoradatok valóságát folyamatosan figyelemmel kísérjük, 2000-ben a nyilvános előadási helyek (élőzenés vendéglátók) helyszíni ellenőrzésével is.

A jogdíjfelosztás és dokumentálás feladatainak – a bevételnövekedést jóval meghaladó – bővülése egyedül számítástechnikai úton nem követhető, jóllehet 2000-ben itt is nagy előrelépés volt (pl. az adathiány miatt függőben lévő felosztások automatikus befejezése). Létszámbővítés is szükségessé vált: az utóbbi években a "dokumentáció" és a "felosztás" volt az egyetlen munkaterület, ahol nőtt az ARTISJUS munkavállalóinak száma (1995-től 2000-ig 32-ről 44-re).

Kulturális és szociális szerep

Az ARTISJUS - hasonlóan a többi európai és magyar közös jogkezelő szervezethez – az új művek születését, közönséghez juttatását és a szerzők szociális biztonságát kulturális és szociális akciókkal is ösztönzi. Ennek egyik útja közvetlen: oklevéllel, képzőművészeti alkotásból álló díjjal a legkiválóbb szerzők, művek elismerése (ARTISJUS Huszka Jenő és Dankó Pista díjak). A másik út közvetett, a nyilvános előadási és nyilvánosságához közvetítési típusú jogdíjakkból az Alapszabállyal összhangban és a Felosztási Szabályzatban meghatározott mértékben az ARTISJUS Zenei Alapítvány, az Arany János irodalmi alapítvány és az IRKA irodalmi egyesület támogatása. Ezek a szervezetek kötelesek az összegeket a Magyarországon élő, alkotó szerzők kulturális és szociális elismerésére, ösztönzésére (díjakra, jutalmazásra, önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztár támogatására stb.) fordítani.

Kapcsolat a többi magyar közös jogkezelővel

Az ARTISJUS nemcsak a zenei és irodalmi szerzői jogosultak megfelelő vagyoni jogait érvényesíti a jogdíjak megállapításával. A Jogdíjközlemény I. és III. fejezete magában foglalja a hangfelvétel-előállítókat és az előadóművészeket a kereskedelmi célból kiadott hangfelvételek közvetlen és közvetett nyilvános előadására tekintettel megillető jogdíjakat is a megfelelő (gépzenei) felhasználások esetén. A IV. fejezetben, a sugárzott műsorok egyidejű továbbközvetítésére tekintettel megállapított jogdíjaknak részesei az előadóművészek, továbbá a Filmjus által képviselt filmjogi, és a HUNGART által képviselt képző- és iparművészeti jogosultak is. Végezetül a magáncélú másolásra tekintettel megállapított jogdíjakból szintén részesülnek az előző mondatban említett jogosultak, emellett a hanghordozókra megállapított jogdíjakból a hangfelvétel-előállítók is. Meg lehet tehát állapítani, hogy a Jogdíjközleményben megállapított jogdíjak, illetve ezek érvényesítése elsődleges hatással van valamennyi szerzői, alkotó csoport közös jogkezelésbe tartozó jogainak a szerzői jogi nemzetközi kötelezettségvállalásokkal összhangban történő gyakorlására, ilyenformán elsődleges kultúrpolitikai jelentőséggel bír. 2000-ben - részben ezen jogdíjmértékek emelése miatt – összesen 57 %-kal több jogdíjat fizettünk ki az EJI-nek, a MAHASZ-nak, a HUNGART-nak és a FILMJUS-nak részükre beszedett jogdíjként mint 1999-ben. A teljes átutalás elérte a 770 millió forintot. A hanglemez kiadókkal és a filmforgalmazókkal változatlanul erős az együttműködésünk a “kalóz” felhasználókkal szembeni küzdelemben és erre évente több millió forint támogatást adunk a MAHASZ-nak és a filmes ASVA alapítványnak.

A HUNGART-tal való együttműködés új, nagy jelentőségű terepe a nyomtatásban megjelent művek magáncélú többszörözése (“reprográfia”) miatt járó jogdíjigények érvényesítése, szétosztása. Megalapítottuk a reprográfiai jogdíjakat beszedő közös jogkezelő szervezetet, a Magyar Reprográfiai Szövetséget (RSZ-t), amelyet a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma nyilvántartásba vett (Magyar Közlöny 2001/10. sz.). Az RSZ-hez csatlakozik majd az alakulóban lévő könyvkiadói-írói reprográfiai jogdíjfelosztó társaság is. Az RSZ a beszedett jogdíjakat – egyedi felosztás céljára – a jogszabályban meghatározott arányban e három alapító szervezet között osztja majd szét. Az RSZ reprográfiai Jogdíjközleménye és általános díjfeltételei a Magyar Közlöny 2001/31. számában jelentek meg. A jogdíjak beszedése 2001. II. félévétől várható.

Nemzetközi kapcsolatok

Az ARTISJUS alapító tagja a CISAC-nak, a Zeneszerzők és Szerzők Társaságai 186 tagtársaságból álló konföderációjának. A CISAC 2000 szeptemberi kongresszusa két évre megválasztotta a 28 társaság 2-2 képviselőjéből álló Adminisztratív Tanácsát. Ennek újra tagja lett az ARTISJUS Vezetőségének elnöke és főigazgatója is. Az Adminisztratív Tanács által megválasztott 15 tagú Végrehajtó Irodába ismét bekerült az ARTISJUS főigazgatója, a kelet-európai régióból egyetlenként.

A Kongresszus felhívta a világ kormányait, hogy támogassák a szellemi alkotók és alkotások védelmét és méltóságuk elismerését. Ez összhangban van azzal a felelősséggel, amelyet az Emberi Jogok Általános Deklarációjának és az emberi jogokról szóló nemzetközi egyezményeknek aláírásával vállaltak. Ez a nemzetek szociális, gazdasági és kulturális haladását szolgálja. A szerzői jogokat el kell ismerni minden állam alkotmányos alapelvei között. A Kongresszus kéri a kormányokat, hogy segítsék a szerzők önkéntes csoportosulásait, szervezeteit abban, hogy a jogszerű szerzői igényeket, jogokat érvényesíthessék, megteremtve a szükséges feltételeket az alkotó munkához és elismerve a szerzők társadalom javára szóló hozzájárulásait. A Kongresszus külön felhívja az Európai Unió hatóságait,

hogyan az Emberi Jogok Európai Chartája készülő szövegében kifejezetten, hangsúlyosan térjenek ki a szerzői jogokra, mint emberi jogokra.

A CISAC kebelében folyó munka, a közös jogkezelők közötti együttműködés egyik legfontosabb területe a készülő új elektronikus információs és jogdíjelszámolási rendszer, a CIS. A CIS, a CISAC új információs rendszere részben közös, a CISAC tulajdonában lévő nemzetközi adatbázisokból áll: CSD (szabványok és tervek), WID (zeneművek adatbázisa már 1 millió művel), CAE/IPI (a jogosultak adatai), AVINDEX (filmek zenefelállításairól), IDA (audiovizuális művek jogosultjai). Ezek már működnek. Előkészületben vannak a hangfelvételek (SCRI), szerződések (ASI), audiovizuális művek (ISAN), irodalmi művek valamint a szerzői jogi társaságok (SIS) és a zeneművek nemzetközi kódjait tartalmazó (ISWC) adatbázisok. Az információs rendszer másrészt szabványosított kódrendszereket tartalmaz (ISWC, ISAN, CAE/IPI).

A másik fontos CISAC-terv, amelynek teljesítésében az ARTISJUS is közreműködött 2000-ben, az on-line (internetes) zenefelhasználások egységes jogosítási rendszerének kiépítése. Kialakultak és már működő kétoldalú szerződésekbe foglaltak azok az elvek, amelyek meghatározzák, hogy az adott esetben melyik szerzői jogvédő társaság jogosítja a világméretű felhasználásra (ideértve a letöltéseket is) az internetes tartalomszolgáltatót. E kérdések voltak a CISAC Végrehajtó Irodájának is a legfontosabb napirendi pontjai 2000-ben. Az ARTISJUS képviselői részt vettek a CISAC Európai Bizottsága és a CISAC felosztási és irodalmi jogosítási bizottságainak ülésein. A legfontosabb ilyen tanácskozásnak, a Rádió- és Televízió Bizottságnak budapesti házigazdái voltunk.

A BIEM, a zenei hangfelvételek szerzői jogosításait végző társaságok nemzetközi szervezete a másik fontos nemzetközi együttműködési fórumunk. Az ARTISJUS főigazgatója állandó megfigyelő a legszűkebb vezető testületben (Management Committee). A BIEM-ben a magyar szerzőket legközvetlenebbül érintő tárgyalási témák 2000-ben a következők voltak:

a) Az ún. BIEM-IFPI nemzetközi keretszerződés lejárt. Ez nem zavarta meg a magyar jogosítási-felhasználási gyakorlatot, mert az ARTISJUS szerződése a MAHASZ-szal és az egyes hangfelvétel kiadókkal határozatlan időre szól. Így a keretszerződés tartalma esetleges módosításának visszaható időbeli hatályának kérdése fel sem merülhet.

b) A tervezett közös BIEM-IFPI "kalóz" ellenes akciókra szánt pénzalap kapcsán kiderült, hogy az ARTISJUS közép- és kelet-Európában (és valószínűleg Nyugat-Európában is) viszonylag a legtöbbet költi már ma is ilyen célokra (hanglemez jogdíj bevételeinek mintegy 1,1%-át).

c) A telefonos csengőhang céljára való zeneletöltés közös jogkezelői jogosítása. Bekapcsolódtunk a Skandináviából elindult szerződéses jogosítási gyakorlatba; szerződéseink megfelelnek a BIEM-nél most kialakuló közös elveknek (a felhasználás részben nyilvánossághoz közvetítés, részben többszörözés, tehát az általános "on-line" letöltéshez hasonló).

Az ARTISJUS tagja az AIDAA (az audiovizuális művek szerzői jogvédő társaságait tömörítő) nemzetközi szervezetnek is és szoros figyelemmel kíséri az IFFRO (a reprográfiával foglalkozó jogkezelő szervezetek szövetsége) munkáját is. 2000-ben az IFFRO és a finn TEOSTO jogvédő szervezet reprográfiai tárgyú szemináriumán vettünk részt.

Az ún. visegrádi országok – Csehország, Szlovákia, Lengyelország, Magyarország – zenei és irodalmi közös jogkezelői – 2000-ben rendszeres konzultációkba kezdtek. A mindenütt megjelenő azonos

nemzetközi zenefelhasználók, a zenei alkiaadói repertoárok vándorlása és más közös jelenségek ugyanis azonos vagy hasonló jogi és gyakorlati kérdéseket vetnek fel az ARTISJUS- nál, az OSA-nál a SOZA-nál és a ZAIKS-nál is. Az EU-hoz való csatlakozás küszöbön állása sőt a CISAC-on, BIEM-en belüli érdekérvényesítés is közös helyzetbe hozza ezeket a társaságokat.

Közhasznú szolgálat, általános szerzői érdekképviselet, szakmai ismeretterjesztés

Az ARTISJUS Egyesület közhasznú, nem csak a szerzőket vagy jogutódjait szolgáló tevékenysége a szerzők jogutódjai adatainak nyilvántartása (ezt a feladatot az Szt. írja elő), a szerzői művek önkéntes nyilvántartásba vétele, a szerzői álnevek regisztrálása továbbá a szerzőknek szóbeli, a hatóságoknak írásbeli szerzői jogi tanácsadás illetve véleményközlés. 2000-ben csak a legfontosabb állásfoglalások száma is eléri a két tucatot.

Az ARTISJUS jogászai részt vettek a szerzői jogi vagy azt is érintő egyes jogszabályok előkészítésében, véleményezésében (SZJSZT, közös jogkezelés, MSZH státusz, Kulturális Örökség, Ptk. kodifikáció). A legfontosabb téma mégis a reprográfiai célra szolgáló készülékek körét meghatározó kormányrendelet létrehozásának előkészítése volt. Az 1999. évi Szt. irányozta elő e jogszabály megalkotását, mely az utóbb megalakult Magyar Reprográfiai Szövetség munkájának szempontjából kiemelkedő jelentőségű. Végül igen nehéz küzdelmek árán született meg az ipar befolyását jobban tükröző rendelet, amelynek későbbi bővítését – esetleg az előkészületben lévő EU ún. “infosoc” irányelvhez közelítő Szt. módosítás alkalmával – szükségesnek tartjuk a nyugat-európai gyakorlathoz közelítő megoldás érdekében. A jelenlegi szabályozás ugyanis kizárólag a nyomdai és fénymásoló gépeket vonja a reprográfia céljára szolgáló készülékek körébe.

Az ARTISJUS részvétele a nemzetközi tudományos konferenciákon egyrészt a belföldi jog értelmezéséhez, alakításához ott szerzett információk miatt, de bizonyos mértékig a nemzetközi szerzői jogi közgondolkodás alakítása céljából is fontos. 2000-ben ilyen, jelenlétünkkel, esetenként előadásainkkal zajló jogi konferenciák voltak az UNESCO-nál és az Osztrák Szerzői Jogi Munkabizottságban.

Belföldön tizenhárom nemzeti vagy nemzetközi konferencián tartottunk szerzői jogi előadásokat az ARTISJUS képviseletében (vagy csak “szerzői jogászként”). A feldolgozott témák: Internet, könyvtárak, digitális technika, szerzői jogsértés és a hatásos műszaki intézkedés, az Szt. módosítása.

A Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesületben az ARTISJUS főigazgatója az egyik társelnök, a jogi igazgató a Szerzői Jogi Szekció vezetője. A Szerzői Jogi Szakértői Testületben a főigazgató az elnökség tagja, a jogi igazgató és két beosztott jogász a Testület tagja. A főigazgató a Magyar - Német Jogász Egyesület alelnöke.

Az Egyesület jogászai tudományos publikációs tevékenységet is folytatnak. 2000-ben ennek legfontosabb terméke a “Szerzői jogi törvény magyarázata” (KJK-KERSZÖV, Budapest 2000) c. részletes kommentár (szerkesztőként, szerzőként való közreműködés). Az ARTISJUS jogi igazgatója a szellemi alkotások jogának egyik kiemelkedő egyetemi oktatója.

Célok 2001-ben

A szerzői jogdíj követelések érvényesítése terveink szerint ugyanolyan eredményes lesz, mint 2000-ben. Tekintettel a bővülő zenefelhasználásra, az újfajta audio- és audiovizuális többszöröségi

technikák megjelenésére és szélesebb körű jogosítására továbbá a külföldről érkező kódolt és vezetékén átvitt televízió adások miatti igényérvényesítésre bevételeink növekedése nominálisan az inflációt meghaladó lesz.

A beszedett reprográfiai jogdíjakból a zenei rész arányát meg kell határoznunk a többi jogosulti partnereinkkel és ki kell dolgozni a zenei reprográfiai jogdíj egyedi felosztásának részletes szabályait.

A belső számítástechnikai rendszerünk megújításához az ARTISJUS 2001-ben újra szervezi, részletesen rögzíti belső munkafolyamatait.

Az ARTISJUS tagjaival való kapcsolatokat erősíteni fogjuk, a szerző tagjainknak – a külföldiek diszkriminálása nélkül – olyan tájékoztató, kulturális, szociális és egyéb szolgáltatásokat kell nyújtanunk, ami méginkább vonzóvá teszi a tagsági viszonyt. Zeneműkiadó tagjainkkal nemcsak a kétoldalú napi technikai együttműködést, de a közös, átfogó szakmai konzultációkat is erősíteni kell.

A zenefelhasználókkal való partneri kapcsolatainkban 2001-ben az elektronikus adathordozón való műsoradat szolgáltatás kiterjesztése áll a középpontban (elsősorban a nyilvánosságához közvetítés és a hangfelvétel kiadás körében). Ezt a folyamatot műszaki tanácsadással, sőt anyagilag is készek vagyunk segíteni.

Nemzetközi kapcsolatainkban az év nagy feladata a hangfelvétel import ún. központi jogosítási rendszerének bevezetése. Ehhez a számítógépi programrendszert már kiépítettük.

A külföldi jogvédő szervezetekkel folyó két- és többoldalú kapcsolatokban, konzultációkban most a szűkebb régiót (a "Visegrádi országokat") és az egyes szomszédainknak való segítségnyújtást (az új ukrán szerzői jogvédő szervezetet) helyezük előtérbe.

Az internettel kapcsolatos jövőképről külön kell szólni, hiszen sokan ezt tekintik a nemzetközi gazdaságot már a közeljövőben megújító, átalakító erőnek. Tény, hogy a világon naponta 1-2 milliószor, és nagyrészt illegálisan, letöltenek zeneműveket. Magyarországon mindenesetre az internetes műfelhasználás néhány évig gazdaságilag még biztosan nem lép a hagyományos zene- és irodalmi műfelhasználás helyébe. Hosszú távon viszont nálunk is kérdés, hogy ha az internet (ahol új zene létrehozásába senki nem fektet pénzt) nem lesz ellenőrizhető, megrendíti-e ez a szellemi alkotások s ezen belül a szerzői jog védelmi rendszerét? Meggyőződésünk, hogy az állam felelős a szerzői jogért, nem vonulhat ki a kultúrákból. A kultúra fő tartalma a szellemi alkotás, a szerzői mű. A szerzői jogok megsértése a Büntetőtörvénykönyvben hivatalból üldözendő bűncselekmény; lehetetlen, hogy a szerzők, vagy magánjogi képviselőik nyomozzanak az állam helyett...

Az ARTISJUS internettel kapcsolatos célja 2001-ben az, hogy elősegítse a zene és irodalom műveinek az interneten való jogszerű felhasználását. A zenei tartalom szolgáltatókat, ideértve az MP-3.com és a Napster típusúakat is, nem megszüntetni, hanem licencszerződésekkel jogosítani kell. Készen áll ehhez az Sztj.-re épített, miniszteri jóváhagyással közzétett jogdíj- és szerződésrendszerünk. Nemzetközi kapcsolatainkban tisztáztuk, hogy a magyar tartalomszolgáltatókat bárhova történő letöltés tekintetében jogszavatossággal jogosítani tudjuk. Szerződéseket, együttműködést kívánunk nemcsak az egyes tartalomszolgáltatókkal és (az értesítési és levélteli eljárás tekintetében) a hozzáférést, tároló helyet szolgáltatókkal, hanem ezek országos érdekképviselőivel is.

A (zenehasználat) közös jogkezeléssel való jogosítása az internet esetében is szükséges, megkerülhetetlen. A zenében művenként több szerző, kiadó is jogosult, a kiadók – alkiaadók személye gyakran változik is, ezt dokumentálni kell és közöttük a jogdíjat megosztani.

De az internet az adminisztratív közös jogkezelői munkában is segítség lehet. Hasznosítására az ARTISJUS-nál három stratégiai célunk van: a jogvédő szervezetek közötti "CIS" információs rendszer integrálása; on-line műbejelentés és dokumentálás a tag-szerzők és zeneműkiadók számára; on-line egyidejű jogosítás, díjfizetés, műadatközlés a felhasználók számára.